

notens usurparat, nimirum in Castrorodunensi, et qui ad synodum a Germano invitatus venire contempserat. Anno 575, Brunichildem reginam luculenta hortatus est epistola ut Sigibertum conjugem a consilio belli quod fratri inferebat suo revocaret (*Hist. Eccl. Paris.*, t. I, p. 96). Hanc habes in appendice Operum Gregorii Turonensis novissimæ editionis, col. 1343 (*Vid. infra col. 900*). Infinitus essem si sancti antistitis virtutes et miracula recensere vellem. Hunc Robertus rex in diplomate Parisiorum clypeum inexpugnabilem nuncupat. Celebrat Fortunatus ejus morum sanctitatem, clerique Parisiensis sub eo pontifice religionem et ecclesiastici chori concentum: nam poemate 19, lib. II, ejus institutum recens de psalmodia commendat, quam a populo et clero Parisiensi mira frequentia et animorum alacritate perhibet susceptam fuisse. Demum fere octogenarius in cælum migravit Germanus v Kalend. Junias anno 576, paulo post quam Sigiberto regi comminatus mortem fuisset ac prædixisset, ut refert Gregorius Turonensis lib. IV, cap. 52. Diem quoque sui ipse obitus paulo ante pronuntiaverat. De ejus funere ita laudatus Gregorius libro V, cap. 8: « In cujus, inquit, exequiis, multis virtutibus quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carcerariis acclamantibus, corpus in platea aggravatum est, solutisque eisdem, rursus sine labore levatur: ipsi quoque qui soluti fuerant, in obsequium funeris usque ad basilicam in qua sepultus est, liberi pervenerunt. Ad sepulcrum autem ejus multas virtutes, Domino tribuente, credentes experiuntur. » Hæc Gregorius, qui postea commendat librum Vitæ sancti pontificis a Fortunato presbytero compositum. Alii citius, tardius alii mortem ejus assignant, nempe annis 575, 577. Baronius biennio post defunctum tradit Germanum, et Hugo Flaviniacensis ex Chronico Virdunensi apud Labbæum p. 101, 9 Februar. 582, ubi perperam fratrem ei fuisse Paulum Virdunensem episcopum asserit, qui vigeat anno 630. Tumulatur in oratorio sancti Symphoriani, quod ipse construxerat in ingressu basilicæ sancti Vincentii, ubi prius sepulturæ

A dati fuerant parentes ejus Eleutherius et Eusebia, pro quorum anniversario multa largitus fuerat eidem ecclesiæ. Germani epitaphium a Chilperico rege, in poeticis litteris exculito, cousecriptum notat Aimoinus lib. III, cap. 16; quod tamen alii a rege ei positum tantum, ab illo vero qui Vitæ sancti Germani acta composuit, scriptum esse contendunt. Mabillonius ad annum 576, n. 63, a Chilperico rege compositum quidem epitaphium conjicit, sed ab Aimoino expolitum. Sic autem habet:

Ecclesiæ speculum, patriæ vigor, ara reorum,

Et pater, et medicus, pastor, amorque gregis,

Germanus virtute, fide, corde, ore beatus,

Carne tenet tumulum, mentis honore polum.

Vir cui dura nihil nocuerunt fata sepulcri,

Vivit enim, nam mors quem tulit ipsa timet.

Crevit adhuc potius justus post funera, nam qui

Fictile vas fuerat, gemma superba micat.

Hujus opem ac meritum multis data verba loquuntur,

Redditus et cæcis prædicat ore dies.

Nunc vir apostolicus sapiens de carne trophæum-

Jure triumphali considet arce throni.

Translatum est sacrum Germani corpus ad majorem ecclesiam VIII Kal. Augusti anno 754, æstante Pipino rege, latus ejus stipantibus Carlomanno et Carolo qui postea dictus est Magnus, sub Lansfrido sancti Germani abbate, cujus festi memoria recolitur die 25 Julii. Ejus in honorem Bertichramnus, Cenomanorum episcopus, qui ab eo presbyter ordinatus fuerat, monasterium apud Cenomanos ultra fluvium Sarthæ condidit et dotavit, quod nunc redactum est in paræcialem ecclesiam suburbanam. Ab ejus quoque nomine dicta apud Parisios ecclesia Sancti Germani veteris, prius capella Sancti Joannis Baptistæ ab ipso sancto Germano tunc abbate Sancti Symphoriani constructa, in quam ob metum Normannorum ejusdem sancti corpus translatum anno 886, per biennium depositum mansit. Sancto Germano tribuitur opus de Missa tomo V Anecd., col. 91.

SANCTI GERMANI, PARISIENSIS EPISCOPI VITA,

AUCTORE VENANTIO FORTUNATO EPISCOPO PICTAVIENSI

Ad mss. Codd. diligenter recognita.

II. Beatus igitur Germanus Parisiorum pontifex, territorii Augustodunensis indigena, patre Eleuthero, matre quoque Eusebia, nonestis honoratisque parentibus procreatus est. Cujus genitrix, pro eo

D quod hunc post alterum intra breve spatium concepisset in utero, pudore mota muliebri cupiebat ante partum infantem extinguere: et accepta potione ut abortivum projiceret, dum nocere non posset, incu-

babat in venire, ut pondere præfocaret quem venena radere non valeret. Certabat mater cum parvulo, renitebatur infans ab utero: erat ergo pugna inter mulierem et viscera. Lædebatur matrona, nec nocebatur infantia: oblucebatur sarcina, ne genitrix fletet parricida. Id actum est, ut servatus incolumis, ipse illæsus procederet, et matrem redderet innocentem. Erat hinc futura prænosceret, ante fecisse [Al., factam pro eo] virtutem, quam nasci contigerit.

II. Deinde cum Avallone castro (a) cum Stratidio propinquo puer scholis excurreret, mater parentis (b) ut ejus hæreditatem acquireret, de adolescentis fallitura nece tractavit. Quæ temperatam potionem in ampullula condidit, vinum quoque in altera, præcipiens puellæ ut venientibus ambobus illi porrigeret de vino, isti de maleficio. Sed ignorans ministra, ampullulam mutat et pocula; vinum sancto Germano, venenum dat Stratidio; et dum insonti præparatur interitus, auctor cadit in laqueum. Quo mater ejus cognito, puellam increpat cum fletu, exstinxisse se filium. Cui Stratidio, sollicito impenso studio, facto de ipsi maleficiis vario, etsi mors vitam non abstulit, tamen signum mortis infixit.

III. Hinc ad parentem suum sanctum Scopilionem Lausia (c) se conferens, moribus honestis alitus et institutus est. Qui cum fere mille passus longe a vico consistentent, jugiter ad matutinos currebant, ducti fidei calore per tempestatem, per hiemem. Qui intra terni lustrum spatium (d) a beato Agrippino diaconus instituitur, et sequente triennio presbyter ordinatur. Dehinc a pontifice Nectario abbas ad sanctum Symporianum merito dignus asciscitur. Quanta vero inibi abstinentia vixerit, quantis quoque vigiliis continuando duraverit, quibus eleemosynis profusus exstitit, illa res una testis est, cum jam rebus reliquis pauperibus erogatis nec panis ipse resideret quatenus fratres reficerentur. Qua de re insurgentibus adversum se monachis, retrudens se in cellula, amare flevit et doluit. Inter hæc ipso orante quædam Anna matrona duorum saumariorum (e) cum pane dirigit onera. Sequenti etiam die cum annona destinavit plena carpenti vehicula: ita ut exinde monachi cum saturarentur cibo, terrentur miraculo (f). His itaque celebriter intentus officiis, non desiit prædicandis manifestari miraculis.

(a) Avallo seu Aballo (Avallon), oppidum in ducatu Burgundiæ inter Augustodunum et Antissiodorum.

(b) Alia exemplaria habent, *propinqui*, sed utraque vox, *parens* et *propinquus*, Fortunato synonyma est. Hinc ad parentem suum sanctum Scopilionem, etc., hic, num. 3.

(c) Lausia seu Lansea (Luzy), oppidulum inter Augustodunum et Ligerim medio fere intervallo positum.

(d) Dubium est an spatium istud quindecim annorum a sancti Germani nativitate, an a tempore quo Scopilionis disciplinam subit, sit metiendum. Posterior magis arridet: nam Agrippinus Eduensis episcopus, qui Germanum ordinavit diaconum, nondum sedem obtinebat anno 517, quo Pragnatus ipsius Agrippini decessor Epaonensi concilio subscripsit.

IV. Igitur quadam vice dum cibum fessus acciperet, ingrediente Amando monacho in fenile cum lumine, carboue decidente, flamma fenum corripuit, et arida nutrimenta vorax ignis allambit. Concurrentibus reliquis, nec tamen incurrentibus, tardius ipse prosilievit, raptus de foco cucuma, ascendens supra fabricam concinens Alleuia, fundens paululum aquæ in crucis imaginem restinxit incendia: ac de manu Sancti inbre sedata est ignis unda, quam vix exstinguere flumina. Quod tamen postero die cujus insidiis actum est hostis ipse confusus est.

V. Chariulfus quidam Francus partim villæ basilicæ res obstinatus invaserat. Quem cum Vir Dei ad reddendum aliquatenus commoveret, nec tamen proficeret, ad orationem se convertit, nec fides vindictam distulit. Statim ex vicino ferus ursus existens tres illius equos interfecit, nec sic a duritia respicit. Sequenti vero nocte duplicavit ulior perniciem. Sex jumenta interemit, nec sic quoque poena sufficit. Tertia idem nocte novem vehicula prosternit, tripliciter cadavere: sic labor crescebat in cladem. Dehinc ad beatum Virum tardius dirigit puerum; agrum reformat invasum, calamitas compeccitur. Id actum est, ut bestia castigante homo sensum acciperet, et daret non intelligenti bellua rationem.

VI. Dehinc beatus Agricola Cabillonensis (Châlons-sur-Saône) episcopus habens cubicularium graviter vi febrium fessum, qui destinato animo totus pendebat in transitu, dirigit ad sanctum Virum intercedendi suffragium. Tunc perceptis apicibus basilica sub porticu ad sancti Symphoriani sepulcrum progreditur. Interea vir justus orationi incubuit, terram corpore premens et sidera mente transcendens; et quasi ante se habens præsentiam Domini, pro voto supplicis obsecrator accedit. Nam mox vicinus Redemptoris auribus exauditur, et adhuc isto recubante in pulvere, ægrotum medicina perfudit; ac justo jacente in pavimento, languidus surgit de lectulo, ante currentem medelam [Pro currente medela] quam peroret qui supplicat: ita ut portitori redeunti obviam puer occurreret cui parabantur exsequiæ; ut non esset ambiguum eadem hora languidum saluti fuisse redditum, qua Vir beatissimus fusus orasse comperitur.

VII. Nec illud omitti convenit, quod ad domum

At vero sanctus Germanus anno citato, viginti minimum annos jam attigerat, siquidem fere octogena rursus evolavit ad caelos (Ex Fortunato num. 76) anno 576.

(e) Saumarium, equi sarcinarii, Gallis *somniers* a σαρχία, sarcina.

(f) Post hæc verba apud Surium et in nonnullis apographis posterioris ætatis inseruntur hi versus: Cujus bonis operibus inflammatus episcopus, sanctum Virum neque adhuc ista recusantem, quem etiam prædicabant dæmonia, in custodiam trusit. Cui fateor nutu divino aperiebatur ergastulum, sed non hinc egrediebatur, nisi supplex et episcopalis daretur præceptio. At cum ista in antiquioribus sincerioribusque membranibus non legantur, huc revocanda in secessum duximus.

Ebronis pro fide Justii collatum est. Cujus ingre- A
diente domum, Anna matrona proclamatur rem mira-
bilem se videre. Inquisita a conjuge quid esset quod
inspiceret, ait: Ecce beatus Germanus cornuta facie
mihî videtur incedere: quod pene vix valeo aut in-
tueri lumine, aut sermone conferre, sanctum virum
novo more cornibus radiantem. Consternataque mi-
rabatur mulier hominem nostro tempore in figura
Moysi potuisse conspiciere. Credendum quod et iste
post colloquium Domini potuit a muliere cornu
exaltatus agnosci. Cujus causæ pavore Ebro eadem
die juxta Sanctum sedere nullatenus præsumpsit du-
plici pro merito, mœreore pariter et terrore.

VIII. Contigit ut pro villis Augustodunensis Eccle-
siæ Theodeberto regi Cabillone occurreret. Memor
sancti Symphoriani in Ingressu palatii, ita Spiritu B
Dei redundante locutus est, ut ante rex annueret,
quam verba petitor explicaret. Cui et ore prophetico
finem dixit de transitu. Quod paucis interim die-
bus (a) dum ad Rhemos remeavit, in ipso itinere
rex extrema sorte defecit, quasi sancti Viri sermo
dictus fuisset ab angelo.

IX. Et quoniam Beatissimo erat familiare in basi-
lica sancti Symphoriani soli vigiliis ducere, euntem
eum monachus Sylvester prosequitur. Et ingressi
pariter ad sancti martyris tumulum, circa noctis
medium ab altari tumultum frequentantem rumores
accipiunt, tanquam si ad rapinam collecta curreret
multitudo. Credens enim vir Dei versari latronum
incursum, imperat monacho ante sepulcrum psal-
lere. Ipse vero accedit ad altare. Dehinc illa turba C
ad monachum quo psallebat alacriter properat. Quo
mactato graviter et in terram projecto ac semivivo
relicto, veloces effugiunt. Qui vix voce flebili cladem
suam replicans, a dæmonibus se cæsum gravi con-
gressu confessus est.

X. Accidit ut Sabarici famulus Æsarius nomine
ad virum de quo loquimur injuriam passus confu-
geret, supplicans ut quolibet pretio eum de inso-
lenti domini servitio liberaret. Quod indignatus Sa-
baricus pro Æsario et conjuge vel unico ejus filio,
occioginta solidos pretii nomen petiit, quominus fa-
mulus servili ditione laxaret. Tamen hoc non dubi-
tavit misericordia Justii vel perquirere vel donare.
Quo pretio persoluto, contigit ut ante basilicam sæpe
dictus Sabaricus præteriret, nec tamen orationi D
quoque occurreret. Qui domum suam ingrediens,
statim affligitur, ligatur; et catenis revinctus ad
Sanctum perducitur. Neque sic a pio Viro iniseri-
cordia tollitur, sed statim missa prece ejus ob-
tenente fide purgatur. Tunc adjecti Sabaricus adhuc
viginti aureos ad pretium quod acceperat, et de
ceiitum solidis crux ad sepulcrum beati Symphoriani
ab ipso suspensa est: quæ usque hodie res est in

(a) Et tamen Gregorius Turon. in lib. III Hist.,
cap. 36, scribit Theodobertum diutissime ægrotasse,
et cap. 37, anno 37 post Clodovei obitum, regni sui 14,
Christi scilicet 558, obiisse.

(b) Alexia (Alisæ), oppidum quondam validissi-
mum in colle apud Mandubios in Burgundia situm,

testimonio. Qua occasione filii vel filiæ ita sancte
conversati sunt, ut per monasteria nunc regant ag-
mina monachorum. Quæ causa modo mirabili profuit
patri vel germiui, ut parvum genitoris flagitium po-
steris transiret in luctum.

XI. In pago Alisiense (b) hæc res gesta est. Con-
jux illustris viri Vulfarti, Destasia nomine, vitalis
spei destituta solatiis, linguæ carens officiis, per bi-
dium jam muta, spiritu deficiente decumbens, appa-
ratis exsequiis jam palpitabat exanimis. Cui eulogiis
per presbyterum suum directis et violenter adaptis
præmortuæ dentibus in ore transjectis, mox ut fau-
ces semivivæ liquor benedictionis introiit, statim
incipit præmortuæ vitæ saltibus anhelare, oculi nec
præclusi lumen diel requirere, ut post funerum pala-
lorei facies in ruborem transiret, donec cunctis
stupentibus vivificata consurgeret, et circumstantes
auctorem muneris gratiam prædicarent. Quæ singulis
annis tributum vitæ solvit pro pretio.

XII. Cæterum revelationum suarum quis scrutator
Introbeat, cui ante quatuor annorum curricula, ipsa
episcopatus sui causa non est abscondita? Itaque
positus in sopore, inspicit a quodam pene claves
sibi portæ Parisiæ porrigi. Interrogans quid hoc
fieret, accepit responsum, ut salvas eas faceret.
Quod post civitatis ejus episcopo (c) decedente domo
præcellentissimo regi Childeberto occurreret, in ejus
electione effectum illa vox promeruit. Ordinatusque
pontifex qualis quantusque se gesserit, hoc expedire
lingua mortalis non sufficit, quoniam supra homi-
nem fuit omne quod edidit. Denique adeptus gradum
curæ pastoralis, de reliquo monachus persistebat.
Hiuc se frequentibus exercebat vigiliis, inde conti-
nuatis macerabat inediis. Pernocabat algida senectus
per hiemem sustinens dupliciter frigus, ætatis et
temporis, quod nec tolerare possint petulenti juve-
nes: seipsum pene obliviscens pro victoria corporis,
tanquam si simul accessissent dignitas et necessitas;
quæ vero eleemosynæ iam de rebus ecclesiæ quam
populi oblatione vel regio munere per manus Sancti
factæ sunt, solus ille qui omnia scit, novit et nu-
merat.

XIII. Denique quadam vice præcellentissimus Chil-
debertus rex cum ei direxisset sex millia solidorum
pauperibus eroganda, expendens tria millia revertit-
tur ad palatium; interrogatus a rege si adhuc resi-
deret quod egenis tribueret, respondit medietatem
resedissee, nec invenisse inopes quibus totum expen-
deret. Cui rex inquit: « Domine, dona quod restitit:
nam Christo largiente quod donetur non deficiet: »
Incidens aurata mis-oris, argentea vasa comminuens,
quidquid primum habuit dans sacerdoti ne perderet.
Erat ergo expectanda contentio inter sacerdotem et
principem. Faciebant apud se de misericordia pugnam

Cæsari notissimum lib. VII de Bell. Gall., nunc vitæ
est colli declivis impositus.

(c) Eusebio sanctus Germanus successit in sedem
Parisiensem ante concilium Parisiense III, anno 357
celebratum, cui Germanus subscripsit.

et de pietatē tertiam, thesauros ut spargerent, et de suis talentis egeni ditescerent, festini ad futura luera; ut bratheum semen (a) sererent, et post mesores accederent aurorentam per segetem: ut sacerdos locupletaretur regalibus thesauris, ei in regem foret gratia sacerdotis, qui suum solum hoc credidit, quod nudus aut egenus acceptit.

XIV. Sed revertamur ad ordinem: Quidam in Exona (Esone, prope Corbolum) vico de fiscalibus famulis Gildomeris nomine, cum die Dominico quiddam operatus sit, ita contrahitur digitis, ut unguium acumen partem transiret in alteram. Qui Parisius sancto viro occurrit in oratorio; et oratione data, manuque peruncta oleo, unguēs de palma retractæ sunt. Digitis redditur organum et in antiquo officio nervorum tela relexitur: Quem clericum post effectum, et ut integrum saluum faceret, pene liberavit et crimine.

XV. Rursus quædam mulier nomine Favonia in urbe Parisiaca per novem dies percipiens nihil præter puliculam, ore aperto inhians sancto Viro oblata est. Quæ velut ferro opposito nulla lege poterat jungere dentes aut labia. Quam in oratorio sacro perungens oleo, palpato undique capite sine tarditate saluti restituit.

XVI. Accidit ut puella quædam de Medardi Meglidunensis (b) familia filans die Dominico, contracta manu damnaretur supplicio. Qua contacta oleo virtus infudit remedium: Hinc stupentes digiti vigorem pristinum respiciunt; oblitum artis officium reducti articuli meditantur, manus ramosa distenditur, et purgata vitio dextera salutē reducit.

XVII. Recte creditur inserendum illud quoque miraculum. Bobolinus quidam de vico Noviom (Noyon, in Picardia) vehementer inimici pervasus insidiis, ad hominem Dei vinculis nexu adducitur, rebellis spiritu rotatus excutitur nec lassatur. Qui, exorante sancto Viro, quasi de longo itinere ad se suamque mentem septimo die revertitur. Sic dupliciter liberatus, dum fugit umbra de sensibus, catena cadit de manibus, et sanus redditur et solutus.

XVIII. Hoc autem memoriæ jure perpetuo est tradendum. Quidam ex Nantharici [An, Nemptodori? Nanterre?] familia, separatis ab invicem maxillarum juncturis, ore aperto ad sanctum Virum perducitur. Quem signo crucis impresso sanitati redditum vetuit ne acciperet vini potum aut carnis edulium (c). Qui præcepto postposito ad normam sui languoris statim reductus est. Sed ne prævaricantis negligentia justo subtraheret gloriam, in Spedoteno (d) villa rursus ei oblatu est. Cujus loca maxillarum sancto pertinguens oleo, ac beatis manibus inentum astringens et labia

A Christi nomine invocato, concussa sanctis digitis ad se junctura revertitur, et suæ fidelis merito salvus domum reducit.

XIX. Item faber, Ligerius nomine, turbulenti dæmonis arreptus insania, ita bestiali feritate proruperat, ut catenis collo manibusque revinctus vix ad beati Viri traheretur præsentiam. Inde miserabilior, ut qui sustinebat ab hoste violentiam, ipsi adderetur altera poena per vincula. Quem tamen sacerdos apud se imperat detineri; et, sicut septimo die Deus quievit ab opere, ita et opera Dei transacta hebdomada eripitur a dæmone; sique in propria redire securus meruit liberatus ab hoste.

XX. Waddo vir illustet, consiliis regis particeps, typum dupliciter incurrens febris et frigoris, expurgandus sancti Viri præsentatur obtutibus. Interea hora solita febre concussus gravissima, ut refrigeraretur vel aquam instanter exostulat. Qua sibi denegata in sancti pontificis insolescit injuriam. Vir tamen Dei contentus ut obtineret victoriam, oratione explicata, potum ei donans in calida, hominem revocavit salutem ad pristinam, et imminens periculum tali curavit antidoto, febrem curans per calidam.

XXI. Nec illud est prætereundum similis causæ miraculum. Reginæ Chrodosintæ (e) minister, Ulfus nomine, typo [Id est, febris periodica] vexabatur gravissimè. Postcens suffragia medelæ, perrexit ad pontificem. Quem vir Dei constanter ducit ad baptisterium. Sed exorante Sancto cœpit affligi gravius in proximo liberandus. Postulat ardens et æstuanis aquæ modicum, sed negatur. Qui fellis amaritudine suscitatus æcerrimè, balneum suum ad Sancti vestigia project clamans: Tu me, domine, interficis, cum sanare debueras: Sed hoc tibi hotum sit, quia per te morior. Vita mea a te est requirenda a rege vel a parentibus. Interdum præ calore per baptisterii pavementum volutatur. Orante beato Viro in soporem convertitur, et aliquantulum post somnum excitatus, ab ipso in omnem incolumitatem languidus reformatur. Inquisitus a pontifice cur tantum loculus sit ad injuriam sacerdotis, respondit solum ei gratias referens, nihil se de suis verbis recordari confessus est.

XXII. Præcellentissimus Childbertus rex cum equum necessarium ad sellam beati viri donasset D vehiculum, rogat ipse qui dederat ut eum sibi retineret, nec cultquam tribueret. Interim beatus vir, postulante captivo, equum donat in pretio, quoniam apud pontificem plus fuit quam illa regis vox pauperis. Jubet igitur ut quindecim eum venundaret solidis: quem pauper ipse cum duceret, negotiator

(a) Ita mss. Codd., ubi legendum videtur *bracteam semen*, hoc aureum vel argenteum: nam bractea est auri vel argenti lamina subtilior. Cui interpretationi favet quod sequitur de aurorenta segete.

(b) Melodunum (*Melum*), ad Sequanam decem leucis supra Lutetiam Parisiorum. In quibusdam Mss. legitur de domo Medardi Meglidunensis familie.

(c) Simile quid de sancto Patre Benedicto legitur in lib. II. Dial. Greg. Magni, cap. 16.

(d) Al., Spedenoto (*Esone*), vicus prope Meduntam Castrum (*Mantes*) decem leucis infra Lutetiam Parisiorum; non longe a conflente Mandræ in Sequana.

(e) Gregorio Turon. in lib. IV, cap. 3, Clotsinda vocatur, Clotarii regis filia, quæ Alboino Langobardorum regi postea nupsit. Ex hoc loco videas regum Francorum filias in paterna domo adhuc degentes reginas appellari.

occurrit, eruitque prædictum equum duodecim aureis. Quo empto negotiator adducit ad stabulum. Sed quoniam minus dederat quam vir Dei præceperat, equus sub nocte moritur, ne Sancti verbum iret incassum. Unde sequenti die sellarem de stabulo iunctis bobus extinctum retraxit emptor mortuum vehiculum. Qui versa vice capistro non capite, sed pedibus alligatus educitur.

XXIII. Est operæ pretium illud memoriæ tradere, qualiter Sacerdos Christi solitus erat de ipsis quoque regibus triumphare. Igitur cum glorioso Clotario regi occurrisset ex solito, nec tamen de sancto Viro stante ante palatium ei fuerit nuntiatum, mora facta ante vestibulum non representatus inde domum revertitur. Sequens nox in oratorio vigiliis ducitur, rex dolore atque febris infestatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum ecclesiæ a proceribus concursatur; pœna regis exponitur, ut sua visitatione regis doloris vim mitiget optimates deprecantur. Mox ad pietatem injuriæ causa postponitur, qui ante nec nuntiabatur, intrat honoratus et exoratus palatium. Rex vix assurgit de lectulo, cæsum se divino flagello conqueritur. Allambit sancti palliolum, vestem Sacerdotis deducit per loca doloris. Culpam confessus criminis, mox dolor omnis fugatur: idque actum est, ut cujus incurrerat de contemptu periculum, sentiret tactu remedium.

XXIV. In pago Parisiaco Vico Novo (*Infra, num. 40*) res gesta est. Quidam in eodem loco impetu lupi rabidi laceratus et extra sensum effectus beato Sacerdoti miseranter oblati est. Hic ad illa suæ artis recurrens suffragia, mox brachio olei benedicti liquore circumlitio et sacris eo digitis medicabiliter attractato, pestis illa quæ viscera dolore grassante pervaserat, loca fugit obsessa, et jam putredine resoluta, vigore pristino restituta, sine cunctatione velut expectrecto de sopore dolor recessit, mens rediit.

XXV. Item de vico Mantola (*a*) Waldulfi cujusdam ancilla, anno et novem mensibus gravi cæcitate percussa, per soporem admonita ut fimbriam Sancti sitigeret, mox visum reciperet, die quadam sacerdoti occurrit; sed multa nocte circumdata ita constrictis luminibus, ut unde oleum benedictum injiceret, luminis aditum non præsiaret. Tamen perunctis palpebris desuper et locis reliquis capitis, oratione data, pane et sale signato, mulieri præcepit ad mansionem se condere. Ipse a primo somno in oratorio pervigil, circa medium noctis mulier clamat hospitem se lacrymare profuse. Tum accenso lumine ab oculorum compage cernit manare sanguinem. Quæ cum eodem cruore mane ad Sanctum rediit, sed ipse cum aqua palpebras fovens et abluens, orationibus additis, oculus unus apertus est; deinde altero peruncto mulier domum revertitur. Dehinc eadem sub nocte, nimium fuso sanguine, appropinquante die, Sacerdoti se obtulit. Qui cum de regis occursu domum revertere-

(a) An castrum Medunta aliis appellatum? Certe vernaculum nomen *Mantes*, satis accedit. Vide supra, num. 18.

A retur, ingressus in oratorium statim mulieri alter oculus aperitur, et præstante Domino gemello se videre lumine gratulatur.

XVI. Magnofledis [*Al.*, *Rannoflidis*] puella cum talibus decepta illuderetur insidiis, ut quoties ad ecclesiam voluisset accedere, gressum facere non valeret, servo Dei in villa Savara (*b*) præsentata est. Confestim ut Sancti manus super caput puellæ titubantis imponitur, tali investigatione occultus hospes [*Al.*, *hostis*] detegitur, et se diu latuisse multo gemitu confitetur, nec in Beati præsentia clamat proprio se posse celare præstigio. Ergo ita se proditum et egressurum gravi ardore conqueritur. Interim non cessante sacerdote manu crucis signum depingere, expectantibus omnibus in muscæ similitudinem prorumpens, cum sanguine de naribus mulieris inimicus egressus est. Quam sanitati restitutam, monachali veste mutatam, Dei servitio traditam bis triumphare fecit, hoste victo vel sæculo.

XXXVII. Quid illud quod sine mora curavit debilem dexteram? Cum ad festivitatem sancti Martini Turonis accessisset, egresso de monasterio offert se mulier barbara, manu nervis contracta, postulans medicinam. Quam sub casula receptam, suo sputo illitam velut sparsum farinæ collectum commacerat. Hinc resudante dextera digitos tendit et replicat, torporem veteratum ad vivacitatem resuscitat. Et priusquam veniret ad beati Martini januam digitis suis extensam reddidit incolumem dexteram. Quam mox sentiens esse directam, mulierem a se repulsus est [*Pro repulit*], ingressus basilicam.

XXVIII. Deinde egrediente de prædicta basilica, cum se ad mansionem servus Dei reciperet, offert se manca altera palma digitis affixa, quæ prius tacta de saliva, dehinc oleo peruncta, pristinae sanitati de præsentia est reddita. Nam causas infirmitatis hoc erat sancto Viro curare quod tangere.

XXIX. Erat sane mirabile, quoties famulus Dei ad Augustodunum voluisset accedere, mox ad Sanctum Symphorianum dæmones nuntiabant. Et occurrentes per Murvinum (*Num. 32*), fletu gemituque clamabant: Vir sancte, si de locis cultis nos inconsideranter repellis vel habitare, concede silvarum per solitudinem, ut liceat miseris per deserta securos errare. Ante tuos oculos nec corpora nos celant, nec nemora. Qui deflentes et Sancti non tolerantis præsentiam, admota ejus dextera de obsessis corporibus passim vertebantur in fugam, et de salute populi projecta dæmonia lamentabantur.

XXX. Producat in medium nobile illud miraculum. Cum regrederetur pontifex de sancto Symphoriano, castello Avallone (*Supra num. 1*) iter agens ingreditur, ubi reorum multitudo tenebatur ergastulo. Hinc a Nicasio comite invitatus ad prandium, Vir Dei cœpit de misericordia habere colloquium: ut datis fidejussoribus laxarentur de vinculo, et partem

(b) Savara (*Sèvres*), duabus leucis infra Parisios, prope Meudonis castellum (*Meudon*).

culpæ cederet pietatis intuitu. Quod ille facere distulit obstinato spiritu. Unde antequam perpranderet, se de mensa Sanctus proripuit, et carceri subterraneo superjectus diutius oravit cum fletu, ut divino conferretur auxilio quod a temporali iudice non esset obtentum. Sic cursus ille lacrymarum per aera surgit in cœlum, et gemitus pervenit ad votum. Itaque deputatur angelus ad effectum. Dehinc vir venerabilis spem promittens inclusos hortatur. Nec perdit sermo quod loquitur : fides gestis impletur. Eo discedente mox catenarum bacæ (a) franguntur, vinctæ januæ reserantur, dies in carcerem reducitur, damnati de tenebris in lucem procedunt, nec diutius pœna tenuit quos torqueret. Sic erepti, Parisios occurrunt pontifici, qui periclitabantur inclusi. Sed ut culpabilibus aliquid plus conferret, a rege quiddam lisco pro his debebatur obtinuit.

XXXI. Dehinc ad sanctum virum Nicæsius cum vellet occurrere, et jam præsentatus, mox gravissimo casu in terra prostratus est, et pene omnibus salutis destituto solatiis, ipso Sancto intercedente homini desperato virtus et sensus regressus est. Mox balneum quo cingebatur et spatam pro munere beato Germano contradidit : quod ipse comes dato pretio post redemit. Id actum est ut quod prius incarcerationis concedere distulit, hic duplicato fenore debitor compensaret, et aucta dote damna sarciret, prius pro eis differens, post et seipsum redimens. Ante non illis pius, modo et de se trepidus, didicit casu proprio ærumnis succurrere alienis.

XXXII. Prorsus illud stuporis retextatur in pagina. Eunte sancto viro ad beati martyris Symphoriani occursum, dum de vico Cervedone in Murvino (b) progreditur, habitatores loci occurrentes suggerunt ut segetem Panitiæ [An., Pistofficia] mulieris viduæ nihil habentis residui, quæ ab ursis vastabatur, visitare præciperet, et sancto suo adventu repelleretur incursio. Qui concitus ministris irridentibus ad locum perducitur, et oratione data desuper fecit signaculum. Hinc instinctu divino in parentales bestias feralis ira succenditur, odium nascitur in affectu, in pace pugna committitur. Furore bestię bis armanatur, statim præfocatur unus ursus ab altero, et ipse qui resisterat dum vellet foras egredi, sepsis palo transfoditur. Sic utrique vastatores uno momento perimuntur et ipsi sibi confestim arma mortis effecti sunt. Post ipsi redeunti mulier pelles ursorum obtulit ex studio, et quasi victori suo repræsentat spolum, quod tamen omnino ipse recusavit accipere; et qui prius riserant, pœnitere cœperunt videntes miraculum.

XXXIII. Et quoniam de Dei dono non debet esse fastidium, illud etiam breviter ducimus explicandum. Beretrudis quædam mulier Munsunthi [Al., Mun-

(a) Bacæ, seu Baccæ, lauri vel juniperi fructus, item gemmas et mortuorum capulum significat, hic insolito quidem catenarum annulos.

(b) Cervedo (Cervon), vicus prope Corbimacum, vulgo *S. Léonard de Corbigny*, in tractu Morviniensi (le Morvan), qui tractus Burgundiam a Nivernis dirimit.

A sunthi] matrona, dum tempore litaniarum præcæcatis oculis non posset ire cum populo, audiens chorum psallentium cum lacrynis domini Germani implorat auxilium. Tertia sequenti nocte per soporem visus est ei vir beatissimus astare prope lectulum et quasi cæcis oculis fecisse signaculum. Evigilans mulier marito narrat quæ gesta sunt. Mox stillante sanguine dies oculis redditur, et diuturnum post nubilitum lumina sereno radio micuerunt. Clarescente quoque die ad missam cum populo progreditur mulier in processu, ita ut sancti viri sic visa per somnium esse imago remedium.

XXXIV. Adest nec minus laudabile reddita vita infantulæ. Cum in Turonico illustris viri Pienti matrona expositæ filiæ lamentaret extrema, et obseratis oculis nec anheliu mobili respiraret infantula, ad sancti Viri præsentiam tota committit præsidia. Qui per missum invitatus, quantum valet ad conclamatæ puellæ cadaver [*Antiq. Codd.*, cadaverem] properat. Exceptus multis fletibus, deplorante familia, appropinquat subsellio quo jam rigebat infantula. Cœlo vim facit questibus. Fere transacto inter hæc unius horæ spatio, mobili singultu flatus puellæ reducitur, viscerum vitalis calor per membra diffunditur. Dehinc paulatim animata potum poposcit ut biberet. Tunc a beato Viro pane signato vel calice degustato, infantulæ revocatæ de funere totum vertitur in salutem. Quæ post in monasterio beatæ Radegundis felicioris vitæ terminum consummavit.

XXXV. Quidam clericus de juxta monasterio beati Sylvestri in Ternoderinse (c) cum die Dominico, ut loquimur ex consuetudine, caligas circinasset, debilitatem manuum vel pedum incurrit. Sed de beato Sylvestro gressus recepit officium; per soporem admonitus occurrit sancto Germano poscens salutis compendium. A quo interrogatus, causam culpæ confessus est. Tum imperat clerico ut clamaret per populum, nec quis temere die operaretur Dominico. Quo, quinto die transacto, superfuso oleo debilis palma dirigitur, et ad propria eundi cum libertate dimittitur.

XXXVI. In pago Amoniense (*Mosny* in Bria), quod gestum est replicetur. Rotegiaci [*Rozoy*] villa Parisiacæ Ecclesiæ septem ei viri debacchantes obliti sunt. Quibus curatis unus qui graviore vexabatur spiritu cum exire cogeretur, homini Dei professus est, expulso se de illo loco gravem lamentationem Parisiacis facere. Tunc fugata pestis de sancti viri Germani transitu famam fudit per populos, et pastoris pro obitu gregem movit in fletum. Qui tamen energumenus etsi seminavit mendacium, expulsus non defendit obsessum.

XXXVII. Et quia Justi opera crescere cogeant miracula, item in prædicto loco affertur ei paralyti-

(c) Ternodorensis tractus cujus caput Ternodorum, seu Tornodorum (*Tonnerre*), in Burgundiæ ducatu, extenditur usque ad monasterium Reomense, vulgo *Moustier-Saint-Jean*, cui tum sanctus Silvester abbas præerat. Lege Vitam sancti Joannis Reomensis.

cuq; membris dissolutus, carpento subvectus, gressu destitutus et actu. Quo sanctificati olei liquore perfuso cum cutis summa tetigisset, vigor medullas introiit. Dehinc redivivæ manus ad usum mobilem redeunt: thorace pectoris vitali appulsus fit fortior, genua columnaris imbecillitas roboratur (a), plantæ solidatis basibus subriguntur. Inter hæc tota membrorum fabrica reparatur: qui sanitate recepta, redeunte sancto viro occurrit in itinere, præparato exenio gratias Christo referens de reddito corpusculo.

XXXVIII. Nec hoc prætereundum est, qualiter simili merito claruit virtus in altero. Igitur Emmege-silus de vico Bucciaco (b), quidam puer admodum parvulus membris paralyticus in sella Parisios ad sanctum virum manibus bajulantium delatus est (c). Nec dextra vicens mobili, nec planta surgens stabili, nec lingua sonans volubili, totius debilitatis marcere captivus, quodammodo sine naturæ ordine in rerum natura præfusus. Quem Sanctus continuatim per triduum sacro liniens oleo, sanitati restituens uno sub momento voce, manu, vestigio. Cunctos stupor amplectitur, clamor in cælum educitur omnem artem medicorum sanctum superasse Germanum.

XXXIX. Item de eodem vico Bucciaco quædam occurrit Parisios ita manu contracta, ut unguium acumen palmam foraret in intimam. Qui tantum oris sui ducta saliva pollice, nervorum distentionem, manus reformat imaginem.

XL. Retinet ejus laureas et pagus Bituricus. Igitur Pastor bonus cum de vico Novigento ad Vicum Novum (d) visitandi regis cura solita pervenisset, offert se quædam vetula annorum bis quaterna gerens in cæcitate curricula. Cujus super oculos signum nostræ redemptionis Sacerdos imponens, imperat ut sequens iret qua Pontifex pergeret. Altera quoque die cum prædicto occurreret ei ex improvise, sanguinem manantem de lumine largo fonte salutem suam oculi lacrymabant. Quæ inter reliquos astante sancto viro conspicitur. Qui tollens se de consessu, mulierem ut pote cæcam trahit in diversorium, quo sibi erat cubiculum. Cujus lumina aqua tepida suis manibus abluens, diem refudit in oculis. Quæ mox lucem inspicit, sancti viri digitos insatiata gaudio suis immersit faucibus, pariterque ministris compunctione deflentibus videre se hominem qui cæcis pro-

(a) Ita Mss. Codd. Legendum tamen videtur: *Thorax pectoris vitali pulsu fit fortior genuum columnaris imbecillitas*, etc.: nisi forte genua adjective sumatur.

(b) Bucciacus (Poissy), paulo supra Lutetiam, inter Sequanam et Matronam.

(c) In pluribus Mss. hic inseruntur ista verba: « Per triduum voce, manu, vestigio, pudore concutitur, rumor in partes tollitur, gratias creatoris referentes, hominem a quo morbis jugiter et moribus imperetur. » Sed cum textu non bene coherere videntur.

(d) Fortunatus, supra, num. 26, mentionem fecit Vici Novi quem juxta Parisios locat. Hic idem omnino esse videtur apud Bituricas a quodam Gallico para-

phæcunia in domo lumina dispensaret. Sed hæc in cubiculo præsentem me gesta sunt.

XLI. Cum ad possessionem ecclesiæ quæ dicitur Inethe (Al., in Æthe), Sacerdos accederet, quidam ei fit obvius, conquerens de quadam villa se solum incolumen esse, universos vero accolæ gravi tædio laborare. Cujus eulogiis ad infirmos portatis, statim ab ægrotis languor omnis fugatus est, et primo gustu eulogiarum morbus cum pane consumptus est. Sic fuit ab illa turba cum esca sanitas manducata!

XLII. Item cum Parisios ad basilicam beatæ crucis (e) vir Dei procederet, mulier parvulum in albis ultimo statu palpitantem et jam migraturum ante Sanctum exposuit dicens: Pie Pater, si velles ad lamentantem respicere, mater flebilis non orbarer. Neque hinc discedere malles plenam gemitu vacuam de fructu. Et nisi festines succurrere, vides infelicem extorquente morte rapi natum ab ubere. Aut si-lijum restitue, aut pariter cum ipso funeraturam me obtine. Indulge, pastor, miseræ quam suus dolor facit audacem. Qua flebiliter poscente, mox ut Beati dextera supra expirantem signum crucis impressit, quasi vigil de sopore lac matris expetiit, qui jam frigeat in funere. Ita momento temporis filius de mortis fauce, mater tollitur de mœre. Hinc circumstans populus stupore concutitur, fragor in partes attollitur, gratias Creatori referentes de præmio tempore Sacerdotis præcipuo, a quo morbis jugiter et moribus imperetur.

XLIII. Deinde accedente in Bradeia vico (Brig-Comte-Robert, in Bria), pagi Parisiaci, missa celebrata, ei in sacrario cathedra deportata offertur paralytica universorum membrorum damnata gerens officia, nullum vigorem retinens plantæ vel dexteræ. Mox habens in eo fiduciam, qui dona sibi larga præstabat, eam ut vitalis olei benedictione superlinivit; statim morbus excluditur, salubris vigor illabitur; recreatisque visceribus, melius renascitur saluti quam germi, plus acquirens ex munere quam sumpsisset origine. Ita ut suis postea manibus tunicam Sancto faceret quasi acquisitæ tributariæ medicinæ.

XLIV. Tradidit memoriæ quod juvat in laude. Itaque Audegisilus major domus regis cum quarto typo graviter ageretur, occurrit beato viro, fidens de beneficio. Homo Dei in sua cella deputat, et cum uno diacono residere jubet inclusum. Tum anxius et jejunans minister, quid faceret excogitat trepidus

phæste perperam quæsitus, cum solita cura a sancto Germano visitaretur. Fuerit proinde mulier illa Bituricensis diocesis, sed nequaquam Novigentum, vel Vicus Novus. Sancti Clodoaldi vicus, vulgo *Saint-Cloud*, olim Novigentum dicebatur. Vero tamen simile est hunc locum interpretandum de Novigento silvæ Vincenensi (Vincennes) proximo, a quo non longe distat Villa Nova sancti Georgii communiter appellata.

(e) Basilica sanctæ Crucis, alias sancti Vincentii, nunc sancti Germani Pratensis, in suburbio Parisiensi. Lege vitam sancti Droctrovel abbatis, num. 43. Amænuensium interpretatio est id quod in nonnullis Mss. editisque libris additur, in suburbio ejusdem civitatis positam.

unde curaretur infirmus. Idcirco febricitantem virum Dei Servi rachena (a) undique obvolutum componit ejus in lectulo. Eadem quoque die tactu vestis nobilis quasi impetu fluminis, ita quartanæ febris ignis omnis exstinctus est. Et redeunte de prandio, reserato cubiculo, sanctus surrexit e lectulo, exultante ministro pro sanitatis præmio, tunc sibi resolato jejunio. Sic tactu Beati vestis salutem operatus est absens.

XLV. Exsequamur itineris accepti viaticum. Itaque cum Pictavis (Poitiers) vir Dei ad beatum confessorem proficisceretur Hilarium, quædam Baudo Feifa de Sene Corbiaco (Secorbi), villa inter duos vix advecta ei repræsentata est, quæ erat muta, clauda vel manca. Lingua rigebat immobilis, anhelitu palpitante, pars erat tota de funere, ut videntibus oculis reliquum esset cadaveris. Super quam misericorditer ut signum sacræ crucis expressit, confestim omnium vigor per membra diffunditur, venarum fluxuosi rivuli suscitantur, nervorum imbecillis stupor excutitur, naturalibus motibus ad vitalem usum tota fabrica renovatur. Mox linguæ plectrum resolvitur, digitorum glomi tenduntur, pedum bases solidantur, totamque viscerum molem hoc fuit apud ætuncum vivificare quod tangere. Quæ convalescente medela tertia die ad civitatem Sancto gratias referens suis occurrit vestigiis.

XLVI. Operæ pretium creditur etiam illud inse-rere curationis præconium. Pago Vindocinensi (Le Verdomois), vir beatus dum præteriret, in Ransidonem (Ransed) manendi gratia declinavit: ubi tanti robur benedictionis invaluit, ut stipulam lectuli in quo vir sanctus requievit, quisquis fideliter abstulit, donum medelæ portaverit, et de semine palææ frugem meteret medicinæ.

XLVII. Reddat hic testimonium nobilis facti urbs Nannetum (Nantes in Armorica). Quo vir Dei accedens, religioso admodum exceptus obsequio, occurrit ei Tecla Damiani matrona hominis prompti negotiis, supplicans ut virum suum aut ipse pastor, aut missi sui requirerent. Quo quia ipsi fuit accessus difficilis, cum chrismariis (b) suis diaconum direxit. Qui percurrrens ad hominem ut sibi jussum fuerat, infirmi viscera tangit. Altera die exoratus ipse sacerdos accedit ad debilem, qui duplici sub tortore, hinc pressus valetudine, inde podagræ vulnere, cruciabatur homo miserandus procaciter. Tum Sacerdos Altissimi infirmum oleo benedicto perunxit. Eo momento debilis statim manibus directis longinquo de languore gressu solidato prosilivit.

XLVIII. Sed ut duplicaretur in una domo mysterium, et quæ præcessit in patre medela perveniret ad prolem, habentes filiam, offerunt ei, nomine Mariam cæcam, surdam et mutam. Exponunt vivum cadaver [Al., cadaverem] ante Sancti vestigia dicen-

(a) Alii scribunt *rachana*, sed utrumque recte, a verbo Græco *ράχνη*, quod divulsiones significat. Unde rachana, vilis et lacera vestis Vossio de Vitilis serm. videtur. Sed aptior huic loco Menardi nostri interpretatio in Concord. regul., pag. 921, ubi *rachanas*

tes: Bone pastor, adhuc quod huic languidæ medicinæ restat impende. Nam tibi credimus reservatum, unde teneras præconium, ut restituta familia acquirat a sacerdote quod amisit de germine. Tunc pietas insignis advocatur in lacrymas; mox ad militiæ suæ belliger arma convertitur, et ad obtinendam victoriam preces offert fortis orator. Tunc vir beatus surgens ab oratione, oleo benedicto loca perungens capitis, in Trinitatis nomine trino depulso languore, statim patefactis aurium oculorumque meatibus, plaudentibus universis muta loquax effecta est. Quo facto negotiatores civitatis Nannetiæ quisque sui remedium, pecuniam, ut potuit, sancto viro dispensandam pauperibus devote vel obtulit vel direxit.

XLIX. Leudegesilus vir illuster juxta quod ipse professus est, cum aliquis ex familia sua domus incurreret typum cujuscumque febris aut aliquid frigoris, lavans illas litteras quas in subscriptione manus Sancti depiuxerat, quamplures suos hac medela saluti restituit.

L. Breviter his perstrictis prosequamur ex reliquis. Chusinus quidam incongrue dum die Dominico equo curam impenderet, missa manu in vulnere, digitus ejus intumuit. Hinc, grassante fervore, tota pars brachii relaxatur putredine. Qui per Belsam (La Beauce) Sancto itinerante ut ad domum suam diverteret precibus fasis obtinuit. Mox ejus brachium vir Dei aqua callida confovit; insuper oleo benedicto perungens superpositis caulis foliis mirificus medicus alligavit. Sic quidquid inerat ulceris, pretiosa cura restinxit. Post ipse gratias referens sancto viro occurrit tali curatus malagmate.

LI. Item servus ecclesiæ, Libanus nomine, die Dominico sepe inconsulte dum clauderet, manus ei contractæ sunt ultione præsentis: qui ad sanctum virum Parisios morbo castigante percurrit. Quem olei benedicti liquore perfusum ac mysterii potius unguento respersum addita oratione incolumitati restituit.

LII. Per singulorum compendia currant rerum miracula. Namque Andulfus Ecclesiæ Parisiæ clericus dum die Resurrectionis [Id est die Dominico] in vincula sua nuces ab arbore excuteret, pro eo quod operatus est in die illuminationis, cæcitate percussus est, et vultu tenebroso perstitit anni spatio. Dehinc Pontifici oblatum, et sancto unguine perfusum, diei rursus redditus, et sacerdotis serenum purgavit clerici nubilum. Sic quidquid minister amisit, medicinalis præsul obtinuit.

LIII. Et quia crescunt genera miraculorum per tempora; cum regi præsentandus vir beatus occurreret villa Roteiaco, clericus ei nequitæ spiritu vexatus adducitur. Unde expulso adversario videntibus circumstantibus, velut avis parvula de capite energumeni, umbra fugata, egreditur. Quam dum reliqui pro lectorum operimentis usurpat. Alibi tamen Vossii expositio quadrat, ut in lib. II Vitæ sanctæ Rade-gundis, num. 4.

(b) Chrismaria vasa erant ad recipiendum Chrisma.

per domum volitantem insequerentur, ipse Sanctus A suis eam contrivit vestigiis : et cum pede comprimeretur, conversa est repente fallax in sanguinem, geminato præconio, ut nec calcaretur, et sui casus indicio multifarius artifex fieret sanguis, reus sanguinum.

LIV. Producat pagus Oximensis (a) inter nostra quod suum est, ne teneatur in obscuro posteritati res uninis. Siquidem vir sanctissimus ad villam Tasiacum (Ville-Taillac) cum declinasset itinere, offertur ei mulier cui duplex morbus erat, inde vetustas, hinc cæcitas. Salutem deprecari verbis trementibus incepit. Quæ supplicatione motus senis mulieris et debilis oratione præcedente oleo superfuso, lucernæ oculorum reddunt luminis radios, et datis specularibus tenebræ fugerunt. Qua illuminata, Deo reddentes B gloriam per quem Christus operatur, astantes sancti Germani præconati sunt merita.

LV. Dinumerandi sunt morbi, ut prædicetur fons medici. Daningus Ardulfi filius ita capite, oculis et totis hydropis morbo tensus erat visceribus, ut in utris similitudinem quasi totus venter esset, penetratis vitalibus velut vitrum perluceret infecta cutis intrinsecus. Qui a medicis desperatus, ad Beati confugit extrema sorte remedium. Quem mox vestibus exutum et sacris manibus prunectum, hydropis inclusus liquor liquore consumitur, et aqua infusione olei desiccatur. Sic modo admirabili nec humor foris egressus est, nec intus languor retentus est, arte prædicabili humorem ex humore sicari.

LVI. Item cum ad basilicam beatissimorum Germanii et Protasii vigilaturus accederet, quidam cæcus institit misericordiam postulans. Cui vir Dei præcepit inter altare et sanctorum reliquias ut jaceret. Quo peracto primo diluculo, mox super oculos signum crucis intulit, lux effulsit. Et totus labor medici curam virtute crucis impendit.

LVII. Mulier de Oximense petens redemptionem a sancto viro, qua sorte, nihil accipere meruit. Dehinc Britannum presbyterum pro infirmitate rectoris patriæ suæ benedictionem prædicti et reliquias expetiit. Qui iter suum egrediens, mansionem in villa qua prædicta mulier habitabat obtinuit. Quam maritus allocutus ut sicut alii et ipse ad reliquias domni Germani occurrerent. Quæ despexit pro eo quod ei sanctus vir redemptionem non dederat. Sed statim in loco quo stetit velut fixa stipite gressum movere non

(a) Vicus Oximensis (Hyesme), in Normannia, ex sancti Ebrulfi monasterio nomen accepit, vernacule *Saint-Euroul*.

(b) Phrasis inusitata et Fortunato peculiaris, ab eo iterum in lib. 1 Vitæ sanctæ Radegundis, num. 14, usurpata, sed utrobique in libris editis depravata fœdissime. Hunc locum Surius recentiorum exemplarium fidem secutus ita exhibet, 1 Vigiliis in honore sancti eodem in oratorio devote celebratis ac missa, de præsentii curata est. 2 Omnino vero exemplaribus veterrimis in nostram lectionem eminentibus subscribendum. Quid ergo missa revocata? Nempe dies festus annua vertigine recurrens. Patet ex conc. Pistensis cap. 3 : Communi placito constituimus, ut usque ad missam (sancti Remigii), hoc est kalendas

potuit : manibusque contractis ad reliquias sancti, manu mariti portata est. Inter hæc dicti pœnitens, miserante pio viro saluti reducta est, confitens ejus despectu sibi repentinum accessisse periculum.

LVIII. Et quoniam suo merito semina salutis per quæque loca dispersa sunt, contigit ut venerabilis Flameris abba de Cadone (Chinon, supra Ligerim) Turonico, manu beati Germani subscriptam accepisset epistolam. Qui cum suum monachum per duos annos febribus decubantem ad lectulum visitaret, requirit infirmus unde venisset pagina. Respondit abba a domino Germano sibi fuisse directam. Quam petiit sibi porrigi. Qui de subscriptione ejus lingua detergens litteram, salus descendit in viscera, et atramenti pictura cuncta vicit unguenta. Unde approbatum est languido recuperato ut dicamus communiter, de Sancti subscriptione sibi salutem linxisse.

LIX. Dehinc cum ad Carnonam (Charoy, in tractu Wastinensi) castellum accederet; quidam se ei ingerit manu contracta debilis pro eo quod die Dominico aliquid operatus sit. Quem præcepit in villa Cariaco (Chevy) post se festinum occurrere. Quo accedente, dum digitos ejus sacro perungeret oleo, subito sicca palma revirescit ex altera. Astricta cutis ossibus intercurrente humore relaxavit articulos. Juncturae pene disjunctae retenduntur in digitos, ariditas diuturna si fusa reflorescit in vena, statimque vulnere clausa dextera inter manus medici sana redidit et distensa.

LX. Accidit ut sanctus vir remeans de Namnetico, domum Nunnichi illustris [Al. illuster] illustraret et vestigia. De cujus veste matrona, rapto fideliter filo, recondit in oratorio; quæ valetudinem irruens [incurrrens], vigiliis in honore sancti solemniter celebratis ac missa revocata (b) de præsentii curata est. Ita Beatissimus non solum manu sanavit quod tetigit, sed nominatus curas sparavit.

LXI. Attila vir illuster ac regalis aulae domesticus, corruens in balneo, læso graviter brachio, computruerat ipsa tota manus ab humero. Qui medico adhibito dum curam vellet impendere, rupta vena viscerum pene omnis in momento vitæ sanguis effusus est. Nuntiatur Pontifici hominem esse in funere. Pietatis impulsu, occurrit senior. Quem lacrymis conclamantem sine ulla spe oculis clausis D oppressum invenit expositum. Cujus vix adaperit fauces cum cultelli manubrio, oratione prius data,

Octob., spatium habeant illi qui in istis temporibus istas deprædationes et alia male facta criminaliter et publice fecerunt, ut inde apud Dominum et apud eos (quibus) malefecerunt se pacificent. 2 In capitul. hb. II, cap. 10, Carolus Magnus monetae emendandæ concedit spatium usque ad missam sancti Martini; et cap. 20, pontibus resarciendis ad missam sancti Andree. Si igitur missa sancti Remigii, sancti Martini, sancti Andree pro die ipsis dicato sumitur, ut ex locis adductis manifestum est, recte et ad textum apposite Fortunatum hic de anniversario, ut loquuntur, testi sancti Germani recursu interpretari licet, nec aliter fortasse licet. Cum enim de sacro sancto missæ sacrificio is auctor agit, non recedit ab usitato loquendi more, supra, num. 43.

intulit ei in ore paululum aquæ frigidæ semel, secundo vel tertio. Interim expectans quis esset rei exitus, assedit circa lectulum. Transacta fere hora, redivivo singultu exanimatus concutitur, ac mollis motu anhelitus evocatus reducitur. Faucium meatus relaxatis visceribus spiritu intercurrente reducitur, paulatim convalescens, vita de morte revertitur. Dehinc quasi de sopore expergefactus, interrogat ad caput ejus quis fuit. Adesse domnum Germanum a circumstantibus dicitur. Postulat manum Sancti sibi dignanter porrigi, ita incipiens alloqui: Domne, tunc me revocasti longo euntem itinere. Statimque obtulit sacculum plenum pecunia et balneum amplè ponderis, quos pauperibus erogaret mercedem vitæ vel gratiæ.

LXII. Pergens Augustodunum vir sanctus Rotagiaco (*Rozoy*, in Bria) dum pervenit, comperit ab Abbone quosdam retrusos in carcere. Igitur pro absolvendis supplex tribuno suggerit; sed ille durus non annuit. Hinc ipse cauto consilio dum dicit se campum circumire, currit devotus ad carcerem. Itaque ad exorandam provolutus sternitur, ibique tempore nocturno catenæ discussæ sunt, validus tormenti rigor ad fragmenta redigitur, sera gravis illiditur, postus cardine vellitur, feralis carcer recluditur, damnati ad vitales auras quasi redeunt de sepulcro. Ita fit ut ei Rotagiaco matutino tempore ingressi occurrerent: et qui Sancto non præstitit pro absolutis reis, tribunus reus effectus est.

LXIII. Igitur cunctorum saluti semper instans sollicitus, cum Bituricas (*Bourges*) accessisset pro ordinatione Felicis episcopi, prædicante sacerdote Sigerius quidam Judæus fidei sacramento percepto conversus est, habens in Judaismo Mammonam nomine conjugem. Quæ cum de conversione nec mentionem reciperet, et per missos Beati admonita refugeret, facta ab eo vigilia Doctor ipse profectus est. Quæ cum beatum virum nec visu vellet intendere, cantato cursu tertiæ, manum suam Pontifex ad mulieris frontem dignanter admovit, pietatis ex opere. Statim a circumstantibus de mulieris naribus scintillante igne fumus egredi visus est, ut cunctis claresceret, ejecto insidiatore mulierem usque tunc illum saluti suæ repugnasse per obsidem. Tunc exonerata inimici fasce, respirans confessa est nunquam se prius faciem beati viri potuisse conspiciere. Qua petente ac precante, efficit Christiana cum propria domo promeruit, et quasi capite subdito exemplo ejus multi Judæorum conversi sunt.

LXIV. Decet hic illud inseri, qualiter peregrinula sit revocata lux oculi. Itaque pergens Augustodunum pro ordinatione Syagrii episcopi, huc inter reliquos cives Florentinus illuster pro consensu delatus est habens nævum in oculo speciositati derogans aliquantulum ne florens haberetur in vultu. Interea dum laudes acclamantur episcopo, a quodam ignorante ex improviso percutitur eodem in oculo, evulsoque de loco cœpit supra maxillam dubio pendere eum visu. Qui cursu præprepero ad beatum Germanum cum

PATROL. LXXII.

A clamore prosequitur, multa ipse concrepitans, ut loqui solet calamitas. Tunc sancti Germani manu lumen in locum reducitur, et ab eo ad beatum Symphorianum dirigitur. Qui pro ipso tandiu vigiliis institit, donec amissus oculus purgata pristina macula addito beneficio integrior redditur, et melius redit post vulnera, quam quod natus erat per naturam. Qui Florentinus (*Florentinus episc. Matiscon.*), deinceps Matiscone (*Mâcon*) ordinatus est episcopus.

LXV. Quanta vero fuerit virtus ejus signaculi, adest inter reliqua res ista testimonii quæ producitur in sequenti. Cum de basilica sancti Martini ad villam sanctæ ecclesiæ Severiaco (*Sivray* apud Turones) recurreret, adjungit in itinere quemdam Amantium juvenem, quem deprehendit a Judæis duci nexum in ferreis. Requiritur quid fecerit. Puer respondit veraciter ob hoc duci in vinculis, quia se recusaret legibus subdi Judaicis. Tunc dissimulabant cum clave Judæi vincula ferri reserare. Facto a sancto viro desuper crucis signaculo, mox ferri sera revellitur.

LXVI. Itidem cum Parisios ad basilicam sanctorum Gervasii et Protasii orandi causa procederet, januis obseratis ingressus illi negatus est. Tunc requisitis clavibus, nec ipsis aperientibus, sic reseravit pessulum, facto crucis signaculo. Stupor animos invasit præsentis miraculo, aperiri de virtute quod clave duce non potuit. Hæc quoque veneranda præsentis gesta sunt.

LXVII. Et quia beato viro nullum obstitit metallum, cum ligna, saxa, ferra ante ipsum soluta sunt, accidit una dierum Parisiis orationem cum daret ad ostium carceris, sequenti nocte trusis apparet lumen in carcere. Visus est eis admonere quod foderent ut foris procederent. Qui dicentes ad invicem domnum Germanum se vidisse, et signa singuli referunt. Inventa costa de pecude, fodientes amovent lapidem, et prædicto amico Dei occurrunt ad ecclesiam matutino tempore, cum rediret ad requiem. Sic multis causa salutis fuit imago Pontificis, et ad vicem beati Petri dedit nostri Sacerdotis ipsa figura remedia.

LXVIII. Dehinc illis ereptis, tribunus civitatis sævire cœpit in milites, deputans eorum fuisse negligentiam, quod viro sanctissimo deputatur ad gloriam. Conversa in custodes iracundia judicis, qui solebant asservare, tradidit servandos in carcere, et ablatis clavibus judex fit custos custodibus. Interim vir beatus tribunal vocat ad prandium. Ac dum pariter sederent in eodem convivio, ad mensam sancti viri occurrunt et ipsi qui fuerant missi pro reis in compede. Claves habens in manibus cum tribunus de ereptis vix crederet quod videret, agnoscens se sic custodisse similiter sicut et milites carcerem, data vicissim venia, culpa transit in gratiam.

LXIX. Inferat Aurelianis (*Orléans*) nobile viri præconium. Qua de civitate vir sanctus progrediens damnatorum voces exaudivit in carcere, quo certe subterraneum habebatur ergastulum. Quo super ascendens et prostratus accubans orationem dedit

amicus Christi cum lacrymis. Prorsus obtentu oraculi insequenti nocte carcere patefacto ad basilicam sancti Aniani confugiunt. Et ita beatus Pontifex quamvis prætereundo post se reliquit suffragium.

LXX. Non fastidium sit audire quod Christus præstat fidelibus, dum miraculorum simul virtus crescit et numerus. Itaque Sanctissimo occurrit quidam Parisius, cujus quasi pugnus extuberaverat oculus, ut etiam dictus vergeret in ruina post vulnera. Quo rogante vir Dei de salva oris sui oculum illiniens, medelam lumen revocavit et gratiam.

LXXI. Moverta [Al. Noverca] quædam Parisius pustulam habens in brachio, cruciata doloribus, occurrens beato viro, pari medicamine tactu salivæ curata est.

LXXII. Sed si exsequamur miraculorum singula quæ suis gestis præsentī floruerunt in vita, hæc sine fine sunt cepta, non erit modus in pagina. Quia quæcumque Pontificis se convertit præsentia, nulla morborum generibus defuit medicina et quanta se obtulerunt languentium vulnera, salutis fudit tot semina. Namque prima Pontificis exsequamur vel ultima, cum per salivam oris sui multa curata fuerint ulcera, purgata sint energumina. Ante quem quamvis occulte venisset hostis nequitia, statim se manifestavit fraudulenta fallacia: ac de conspectu sancti viri quia celari non poterant, nec tolerabant præsentiam, terribili ululatu sua gemebant incendia, passim per loca volitantia exponebant et crimina, suspensi per aera: frequenter nec interrogati confitebantur et nomina. Cum sæpe suo impulsu currebant ad sanctum virum crucianda dæmonia. Cujus minister quo loco Sancti tenebat baculum, illic energumenus pendebat religatus aëro vinculo, et quasi clavis affixo tenebatur vestigio.

LXXIII. Et quia sancto viro sæpe inimici tendebantur insidiæ, ut aut equus lapsum incurreret, vel ramus arboris tangeret, aut aqua vallis vel glacies periculum generaret; mox qui aut quanti aut qualiter totum energumina factum omne confitebantur et numerum. Cum vero pedem efferret de domo vel ecclesia, videres strages dæmonum ante tanti Pontificis ac triumphatoris obtutum. Cadebant circa Sancti catervatim vestigia diversis modis effusa: hæc muta, illa clamantia; illa fixa, hæc lubrica. Et velut ad iudicem dum gesta referrent propria, non effugebant tormenta. Sed ad Sancti præconium quanta est hæc laudatio, cum ineffabiliter multa et stupenda ab eo fierent sub momento?

LXXIV. Cæterum eleemosynis quantum fuerit pro-

(a) Scriptores antiqui *cursus* seu *decursus* nomine divina officia, sive horas, ut vocant, canonicas intelligebant, quod persolvantur quotidie ac decurrantur. Regula sancti Macarii, cap. 9; «Cursum monasterii super omnia diliges; qui vero sæpius orare voluerit, uberiores inveniet misericordiam Christi.» In Vita ms. sancti Serenici abbatis (sæculo vi Bened.) hæc leguntur: «In orationis autem studio tantus illum fervor accenderat, ut absque peculiari supplicatione Romanum seu Gallicanum, et sanctorum Patrum Benedicti seu Columbani cursum horis sin-

gulis Dominum decantaret.» Ubi particula *seu* utrobique copulativa est, nec *cursus* Romanus hic alius est a Gallicano. Nam Gallos olim Romanos appellatis in Vita sancti Samsonis episc., præfat., pag. 108, observavimus (in *Actis sancti ord. sancti Benedicti*). De cursu Gallico iterum mentio fit in Vita sancti Walarici abb., apud Surium, 1 April., num. 14. Porro nihil hæc voce usitatus apud Gregorium Turon., qui librum unum de cursibus ecclesiasticis a se compositum in lib. x Hist. commemorat.

LXXV. Quis verodignus repetat quanta virtus verborum ab ore rotabatur cum prædicaret in populum, ut omni litteraturæ nasceretur stupor, et fieret in commune generalis compunctio, atque ex ore dicentis crederes ut verba formarentur ab angelo, dum plus quam homo loqueretur translatus in mentis excessu, cum abrasis maculis sinceritate dogmatis pectora plebis cogeret divinis effragrare pigmentis.

LXXVI. Qui equitans in itinere, semper Deo aliquid aut verbo contulit aut cantavit, cursum (a) nudo capite dicens, etsi nix aut imber urgeret. Cum vero venit ad mensam, confestim recitans adfuit minister divina colloquia, ut inter cibi ferula animi pastus alimento plus saturaretur conviva. Nullum tempus interpolans quo non aut aliis prodesset, aut non ipse proficeret.

LXXVII. Quantam vero vigiliarum curam semper impenderet quis enarret? Aut toleratos algores ardore fidei prædicet? cum frequenter in lectulo antequam reliquos de sopore commoveret assurgere, quin quaginta psalmos vel amplius, indefessus in templo sui pectoris Domino decantaret. Sed quis illud furtum felix [Al., felicem] vel auditu senserit vel visuprehenderit, cum ipse de lectulo frequenter sine

caligis, ne sentiretur ab aliquo, perrexit in oratorium, autum sibi cupiens testem in illud [Al., illum] furtum præter Christam occurrere. Qui celebrata vigilia remans ad lectulum quasi nihil egerit, tunc primum reliquos excitaret. Quanta vero ad psallendam fuit constantia, dum velut ferri rigore induta caro subsisteret, cum saxa frigus decrustaret, et aquas in eruptam verteret? Qui cum suis visceribus dimicaret et vinceret, pene seipsum obliviscens, ut domestico tormento superato corpore de se triumphum in pace factus martyr acquireret: ut, se mutantibus clericis, sine vicissitudine ipse decantandi modulamina non finiret. Cum pene hoc incredibiliter dicitur quod seitur: quia tertia noctis hora ingrediens in ecclesiam, non est egressus ulterius psallentium ab ordine, donec clarescente die, decantatus solemniter cursus universus consummaretur ex canone. Cum vero domum regrederetur fatigatus ætate vel frigore, aut illata diversorum inquietabat suggestio, aut ab ipso requirebatur ubi præberet suffragium: ut etiam ad requiem reclinanti, vel paululum de querelis occurrentium afflictorum vel pauperum, crux pararetur in lectulo; postponens suas injurias, ne suggerentem

(a) De sancti Germani obitu Gregorius Turon., in lib. v, cap. 8, ita scribit: «*Et anno (primo scilicet Childberti junioris, Christi 526), et beatus Germanus Parisiorum episcopus transit: in cujus exsequiis multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carcerariis acclamantibus, corpus in platea aggravatum est, solutisque eis rursus sine labore levatur: ipsi quoque qui soluti fuerant in obsequium funeris usque ad basilicam in qua sepultus est, liberi pervenerunt. Ad sepulcrum autem ejus multas virtutes Domino tribuente credentes experiuntur: ita ut quisque si justa petierit, velociter exoptata reportet. Si quis tamen strenuas virtutes illius quas in corpore fecit, sollicite vult inquirere, librum vitæ illius qui a Fortunato presbytero compositus est, legens, cuncta reperiet.*» Et lib. de Glor. conf., cap. 90: «*Ingrediens, inquit, Chilperico rege in urbem Parisiacam, postridia quam rex ingressus est civitatem, paralyticus qui in por-*

A premeret illata necessitas. Paratus pro misericordia, semper currens pro venia, pater et pastor populi ad se alienas causas transferens et querelas, aut pro parte mitigabat, dolores compatiens, aut quantum posset ex toto curabat corde subveniens.

LXXVIII. In tantum quoque sacris amplificatus provecibus, etiam diem beati sui transitus ita prædixit ut subdimus. Ante aliquos dies nam vocans ad se notarium suum, imperat in cubiculum supra lectum suum scribere hoc tantummodo, sed nescientibus (v Kalendas Junias) omnibus quid hoc esset; post ejus Sanctus discessus manifestavit de sæculo; nam neque hoc Dominus familiari animæ abscondere pertulit. Denique eadem die post peractum prælium Beatus migravit ad Christum. His et consimilibus studiis occupatus ac semper intentus fere octogenarius per orbem mirandis actibus asciscendus martyribus, apostolis aggregandus, glorificandus meritis, coronandus in populis, ereptus corporeo vinculo, immaculato spiritu beatis fidei dotibus perpetualiter victurus, victor evolavit ad caelos, (a) regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est gloria, honor et potestas in sæcula sæculorum. Amen.

tiu basilicæ sancti Vincentii, in qua beatus Germanus requiescit in corpore, residebat, dirigitur.» Addit Aimoinus in lib. iii de Gest. Franc., cap. 16, «*quod cum regi nuntiatum foret magna cum devotione illuc adveniens, et tanto gavisus miraculo ejus epitaphium his distichis rhythmicè composuit,*» ab Aimoino fortasse expositis.

C *Epitaphium sancti Germani per Chilpericum regem.*

Ecclesiam speculum, patriæ vigor, ara reorum
Et pater et medicus, pastor amorque gregis,
Germanus virtute, fide, corde, ore beatus,
Carne tenet tumulum, mentis honore potum.
Vir cui dura nihil nocuerunt fata sepulcri:
Vivit enim, nam mors quem tulit ipsa timet.
Crevit adhuc potius justus post funera; nam qui
Fictile vas fuerat, gemma superba micat.
Hujus opem ac meritum muris data verba loquantur,
Redditus et cæcis prædicat ore dies.
Nunc vir apostolicus sapiens de carne tropæum,
Jure triumphali confidet arce poli.

SANCTI GERMANI, PARISIENSIS EPISCOPI, EPISTOLA AD BRUNICHILDEM REGINAM.

Dominæ clementissimæ atque præcellentissimæ, D et nobis semper piissimæ dominæ et in Christo sanctæ Ecclesiæ filiæ Brunichildi reginæ Germanus peccator. Quia charitas congauget veritati, et omnia sustinet, et nunquam excedit, propterea ex tribulato corde et ex intima animi dilectione audemus vobis suggerere. Quia eo tempore quando minor erat numerus populi Christiani, et cum Dei auxilio licebat residere quietum, cum apostoli dicebant: *Ecce*

nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nunc e contrario tam funestos et luctuosos ante oculos habentes dies, fletu dicimus: *Ecce dies tribulationis et perditionis nostræ adveniunt. Væ nobis quia peccavimus. Si nos istæ conterruissent amaritudines et tribulationes, et corpori exhibuissent infirmitatem, per nosmetipsos vestræ debuimus occurrere pietati. Quia si fas dici est singulariter et vestri dilectionem in nostro gestamus pectore, et unico de vestra præ-*